

e-nämndens arbete

2004 - 2005

DATUM
2005-12-15DIARIENR
2005/26-1Regeringen
Finansdepartementet
103 33 Stockholm

e-nämndens arbete 2004-2005

I föreliggande rapport redovisas nämndens arbete under den tid den varit aktiv, dvs. 2004-2005.

Nämnden har under perioden fastställt ett antal vägledningar och riktlinjer. Underlaget till besluten har tagits fram för nämndens räkning av andra myndigheter. Det har varit nämndens strävan att säkerställa en aktiv förvaltning av vägledningarna och riktlinjerna. De myndigheter som tagit fram underlaget har därför i varje enskilt fall åtagit sig att för nämndens räkning förvalta produkterna. Nämndens föreslår att samordningen av produkternas förvaltning från årsskiftet övertas av det nya Verket för förvaltningsutveckling, VERVA.

Nämnden har därför överlämnat underlag avseende samtliga pågående projekt till organisationskommittén för Verket för förvaltningsutveckling.

Vidare redovisas nämndens erfarenheter avseende samverkan i framtagande av nämndens beslutsunderlag. Det är enligt nämndens uppfattning av stor vikt för den fortsatta utvecklingen av en sammanhållen elektronisk förvaltning, att utvecklingen av gemensamma standarder och normer för det elektroniska informationsutbytet mellan myndigheterna utvecklas i bred samverkan inom förvaltningen. De erfarenheter som gjorts i nämndens arbete bör därför tas tillvara i det nybildade Verket för förvaltningsutveckling.

Nämnden har beslutat i detta ärende vid sammanträde den 15 december 2005. Gustaf Johnssén, föredragande, deltog i den slutliga handläggningen.

Alf Nilsson
Ordförande

Gustaf Johnssén
Kansliansvarig

För kännedom:
Organisationskommittén för en ny myndighet
med förvaltningspolitisk inriktning

1	Inledning	2
1.1	Nämndens arbete	2
1.1.1	Inriktning	2
1.1.2	Arbetsformer	2
1.2	Läsanvisningar	3
2	Användbarhet och tillgänglighet	4
2.1	Beslutade produkter	4
2.1.1	Vägledningen 24-timmarswebben 2.0 (e-nämnden 04:01)	4
2.1.2	Vägledning om information som enligt lag ska lämnas på webbplatser (e-nämnden 05:04)	6
3	Informationssäkerhet	7
4	E-identifiering	8
4.1	Beslutade produkter	8
4.1.1	Grundläggande vägledning för myndigheternas användning av e-legitimationer och elektroniska underskrifter (e-nämnden 04:02)	8
4.1.2	Vägledning för användargränssnitt som uppfyller legala krav (e-nämnden 04:03)	8
4.1.3	Vägledning för myndighetsföreskrifter vid införande av e-tjänster (e-nämnden 05:03)	9
5	Informationsutbyte	10
5.1	Beslutade produkter	10
5.1.1	Vägledning för hantering av inkommande elektroniska handlingar (e-nämnden 05:02)	10
5.2	Pågående arbete	11
5.2.1	Vägledning för myndighetsgemensamma principer för elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter och deras partners	11
6	Informationsutnyttjande	12
6.1	Beslutade produkter	12
6.1.1	Riktlinjer för utveckling av standardmeddelanden för förenklat informationsutbyte med elektroniska standarddokument (e-nämnden 05:01)	12
6.1.2	Riktlinjer för teckenuppsättning för namnskrivning i svensk elektronisk förvaltning (e-nämnden 05:05)	13
6.2	Pågående arbete	13
6.2.1	Föreskrift om e-faktura i staten	13
6.2.2	Förstudie om användning av XBRL	14
6.2.3	Metodprojekt som stöd för införande av standardmeddelanden	14
7	Erfarenheter och förslag avseende samverkan	16
8	Sammanställning	18

1 Inledning

I denna promemoria presenteras e-nämndens arbete under åren 2004 och 2005.

Sedan sommaren 2005 har det varit känt att nämnden ska upphöra vid årsskiftet, och dess mandat överförs till det nya Verket för förvaltningsutveckling (VERVA), som inrättas från årsskiftet. Nämnden har dock ansett det som viktigt att detta faktum inte ska få påverka nämndens uppgift att aktivt arbeta med att säkerställa pågående arbeten och ta initiativ till nya arbetsuppgifter. Detta för att den nya myndigheten ska få bästa möjliga underlag vid sin start.

Ett syfte med denna promemoria är att bilda underlag för den nya myndighetens förvaltning av de ärenden som beslutats och påbörjats av nämnden.

1.1 Nämndens arbete

1.1.1 Inriktning

För sitt första verksamhetsår hade nämnden ett mycket allmänt hållet arbetsprogram, som endast pekade ut vissa angelägna områden för insatser. Verksamheten under detta första år bestod till stor del av pågående arbete som bedrevs eller planerades vid Statskontoret och Skatteverket.

Inför verksamhetsåret 2005 fastställde nämnden ett mer utförligt arbetsprogram. I detta arbetsprogram beskrevs mer i detalj nämndens olika arbetsområden. Vidare identifierades inom de olika områdena ett antal angelägna frågor. Under året har fler frågor tillkommit.

De övergripande områden som användes i arbetsprogrammet för 2005 var

- Användbarhet
- Informationssäkerhet
- e-identifiering
- Informationsutbyte
- Informationsutnyttjande

För en närmare genomgång av de olika områdena hänvisas till arbetsplanen för 2005.

1.1.2 Arbetsformer

Nämndens egna resurser har varit begränsade till en kansliansvarig. Denne har ansvarat för beredningen av nämndens ärenden. Det praktiska beredningsarbetet av enskilda vägledningar, riktlinjer och föreskrifter har utförts av andra myndigheter för nämndens räkning. Nämndens uppdrag att ta fram underlag har haft formen av överenskommelser mellan nämnden och den berörda myndigheten.

De myndigheter som på detta sätt utför uppdrag för nämndens räkning är Bolagsverket, Ekonomistyrningsverket, Skatteverket och Statskontoret.

En viktig punkt i dessa uppdrag har varit att arbetet ska bedrivas i bred samverkan med berörda myndigheter samt, i de fall det varit relevant, med kommunsektorn, IT-leverantörer och andra berörda. En annan viktig fråga har varit att den myndighet som producerar underlag för en vägledning eller ett annat beslut också tar på sig att förvalta produkten genom att marknadsföra den, bidra till implementering, och uppmärksamma nämnden på behov av revisioner.

1.2 Läsanvisningar

Framställningen är disponerad utifrån de fem huvudområden nämnden identifierat:

- Användbarhet och tillgänglighet
- Informationssäkerhet
- Elektronisk identifiering
- Informationsutbyte
- Informationsutnyttjande

För varje område redovisas

- *Beslutade produkter.* Vägledningar, riktlinjer etc. som fastställts av nämnden och som förvaltas av andra myndigheter.
- *Pågående arbete.* Sådant arbete som initierats av nämnden, eller där nämnden varit aktivt delaktig i att arbetet påbörjats, men som inte slutförts under 2005. Dessa projekt kommer därför att slutredovisas till den nya myndigheten.

2 Användbarhet och tillgänglighet

Området användbarhet och tillgänglighet rör i första hand gränssnittet mellan å ena sidan förvaltningen och å andra sidan medborgare och företag. Området omfattar insatser för att förbättra tillgängligheten till offentliga webbplatser. Detta handlar t.ex. om insatser för att förbättra enhetligheten hos webbplatserna och för att göra dem tillgängliga för funktionshindrade och andra grupper med särskilda behov.

2.1 Beslutade produkter

På området användbarhet har nämnden fastställt två vägledningar:

- Vägledningen 24-timmarswebben 2.0 (e-nämnden 04:01)
- Vägledning om information som enligt lag ska lämnas på webbplatser (e-nämnden 05:04)

2.1.1 Vägledningen 24-timmarswebben 2.0 (e-nämnden 04:01)

Ansvarig myndighet: Statskontoret

Vägledningen 24-timmarswebben innehåller riktlinjer för utveckling av webb- och e-tjänster i offentlig sektor. Vägledningen ger råd i såväl strategisk planering som i det konkreta utförandet.

Vägledningen ska bidra till att

- de tjänster som utvecklas inom offentlig sektor inte utestänger grupper av medborgare, blir effektiva att använda och blir så framtids-säkra som möjligt.
- öka beställarkompetensen inom offentlig sektor. Beställarkompetens innefattar kunskap och erfarenheter om vilka krav som kan ställas på utvecklingsprocessen och hur man kan styra mot förväntade effekter för användarna och för verksamheten.
- att se IT och webben som en kommunikationskanal. Att behandla IT och webb som en kommunikationskanal innebär att IT och webb ses som en investering och integrerad del av verksamheten.

En övergripande målsättning för att nå målen ovan är att vägledningen ska få stor spridning och hög grad av användning både för offentlig sektor och för dess IT-leverantörer

Vägledningen 24-timmarswebben och den verksamhet som bedrivs inom vägledningsprojektet riktar sig till följande målgrupper:

- Verksamhetsutvecklare och IT-strateger som är ansvariga för verksamhetens utveckling och informationsstrategi
- Informatörer och redaktörer som producerar innehållet på webbplatserna

- Designers och systemutvecklare som aktivt arbetar med design, utformning och kodning av webbplatser
- Konsulter som levererar IT-lösningar och tjänster till offentlig sektor
- Press och media

Vägledningen 24-timmarswebben 2.0 fastställdes den 9 juni 2004 som nämndens första vägledning.

Sedan Vägledningen 24-timmarswebben fastställdes har följande resultat uppnåtts.

Den tryckta versionen av Vägledningen 24-timmarswebben har sålts i 1017 exemplar. Pdf och word-versionen har laddats ner i drygt 40 000 exemplar.

Nätverket 24-timmarswebben med medlemmar från stat, kommun, landsting och leverantörer har ökat sitt medlemsantal från 300 till 1000 medlemmar. Inom ramen för nätverket har fyra nätverksträffar ordnats. Varje nätverksträff har i snitt haft 100 deltagare och nätverksträffarna har i snitt fått betyget 4 på en skala från 1-5.

Utöver nätverksträffarna har 40 specialinriktade seminarier genomförts. Målgrupperna för seminarierna har varit kommuner, leverantörer och myndigheter. Seminarierna har lockat drygt 1400 deltagare.

Press och media har uppmärksammat Vägledningen 24-timmarswebben. Projektet har blivit omskrivet ett flertal gånger i följande tidningar: Mikrodatorn, Ny Teknik, Computer Sweden, Internet World, Cap & Design och Veckans affärer.

Sammanfattningsvis har Vägledningen 24-timmarswebben fått mycket stor spridning och bra renommé inom offentlig sektor. En viktig framgångsfaktor för projektet har varit den täta dialog som har bedrivits med Vägledningens olika målgrupper. Dialogen har förts genom Nätverket 24-timmarswebben, seminarier och genom att använda webben som en aktiv kommunikationskanal. Även press och media har varit en viktig kanal för att uppmärksamma det arbete som bedrivs inom Vägledningsprojektet.

En ny upplaga av Vägledningen 24-timmarswebben planeras till mars 2006. Synpunkter från användare och förändringar inom EU, förvaltningen och området användbarhet och tillgänglighet ligger till grund för de revideringar som görs. Webbversionen av vägledningen uppdateras löpande och publiceras när så är lämpligt.

2.1.2 Vägledning om information som enligt lag ska lämnas på webbplatser (e-nämnden 05:04)

Ansvarig myndighet: Skatteverket

Det finns regler i lag som innebär att en myndighet som tillhandahåller en webbplats eller en e-tjänst är skyldig att lämna information till användarna. Detta gäller oberoende av om e-tjänsten stöds av en ID-tjänst eller inte. Reglerna innehåller omfattande uppräknings av vilka uppgifter som ska lämnas. En sammanställning av uppgiftskraven visar att de kan vara svåra att uppfylla på myndigheternas funktionsrika webbplatser. Dessutom har en granskning av den information som ges visat att det behövs förenklingar och förtydliganden. I vissa fall kan en användare inte se vem som svarar för en webbplats eller en webbsida. I andra fall är det svårt att finna den obligatoriska informationen, om den överhuvudtaget finns införd.

Syftet med vägledningen är att åstadkomma samordning så att det blir enklare både för den som ska tillhandahålla information på en webbplats och för användare som vill ta del av uppgifterna.

Vägledningen klarlägger

- vilka informationskrav enligt lag som är tillämpliga på en viss webbplats eller delar av den (vilken information måste lämnas),
- hur materialet bör struktureras och presenteras (hur blir informationen tydlig och lättillgänglig), och
- vilka informationstexter som uppfyller kraven i lag.

Vägledningen fastställdes den 12 oktober 2005.

3 Informationssäkerhet

Utvecklingen av e-tjänster från allmän informationservice till ärendehantering medför att behandling av personuppgifter via elektronisk kommunikation utvidgas i omfattning och innehåll. Det är därför av stor vikt att det elektroniska informationsutbytet mellan myndigheter samt mellan myndigheter och enskilda inte bara är effektivt utan också omfattas av lämpliga säkerhetsåtgärder som kan garantera enskildas integritet. Informationssäkerheten i stort hos enskilda myndigheter är också en förutsättning för ett säkert informationsutbyte och för att myndigheterna och allmänheten ska kunna ha förtroende för att t.ex. registerinformation som lämnas ut hanteras på ett ansvarsfullt sätt. Området berör såväl administrativa och organisatoriska frågor som tekniska frågor.

Informationssäkerheten hos enskilda myndigheter är en förutsättning för ett säkert informationsutbyte och för att myndigheterna ska ha förtroende för att t.ex. utlämnad registerinformation hanteras på ett ansvarsfullt sätt. Området berör i första hand administrativa och organisatoriska frågor, snarare än tekniska frågor.

E-nämnden har bl.a. haft uppgift att stödja utvecklingen av ett effektivt och säkert elektronisk informationsutbyte genom att besluta om de standarder som skall vara gemensamma för det elektroniska informationsutbytet. Statskontoret har under året för nämndens räkning berett ett förslag till föreskrift för informationssäkerhet vid myndigheter. Under arbetets gång har informationssäkerhetsutredningen lämnat förslag till viss reglering av området (se SOU 2005:42). Nämnden har därför avslutat arbetet med egna föreskrifter utan åtgärd.

Nämnden identifierade i arbetsprogrammet för 2005 två områden som borde bevakas, och där insatser eventuellt kunde aktualiseras: produktkrav och informationsklassificering. Dessa områden har bevakats av Statskontoret. Nämnden har inte uppmärksamats på behov av insatser, och har inte initierat några insatser på dessa områden.

4 E-identifiering

Metoder för säker identifiering aktualiseras i de flesta olika moment i informationsutbytet. Medborgare och företag måste kunna identifiera sig gentemot myndigheterna, t.ex. när ansökningar lämnas. De måste också kunna lita på att meddelanden från myndigheter på ett säkert sätt kan härledas till myndigheten. Även mellan myndigheterna krävs att det finns säkra system för identifiering t.ex. i samband med överföring av registerinformation.

4.1 Beslutade produkter

e-identifiering var ett av de områden som nämnden arbetade med från sin tillblivelse. Verksamheten har letts av Skatteverket och bedrivits inom SAMSET-projektet.

Nämnden har på området fastställt tre vägledningar:

- Grundläggande vägledning för myndigheternas användning av e-legitimationer och elektroniska underskrifter (e-nämnden 04:02)
- Vägledning för användargränssnitt som uppfyller legala krav (e-nämnden 04:03)
- Vägledning för myndighetsföreskrifter vid införande av e-tjänster (e-nämnden 05:03)

4.1.1 Grundläggande vägledning för myndigheternas användning av e-legitimationer och elektroniska underskrifter (e-nämnden 04:02)

Ansvarig myndighet: Skatteverket

Vägledningen ger råd till myndigheter vid införandet av e-legitimationer och elektroniska underskrifter m.m. Användare av dessa tjänster är dels myndigheter, dels fysiska personer i deras egenskap av privatpersoner eller företrädare för företag, t.ex. firmatecknare eller ombud. Andra sätt att företräda ett företag omfattas inte av vägledningen och har heller inte upphandlats. Vägledningen anger inte heller vilka krav som en myndighet skall ställa på informationssäkerheten i det enskilda fallet.

Vägledningen har fastställts av e-nämnden den 9 juni 2004.

4.1.2 Vägledning för användargränssnitt som uppfyller legala krav (e-nämnden 04:03)

Ansvarig myndighet: Skatteverket

Vägledning om användargränssnitt som uppfyller legala krav ger rekommendationer för utformning av användargränssnitt för tjänster som använder elektronisk identifiering och elektroniska underskrifter.

Vägledningen syftar till att samordna myndigheternas gränssnitt så att medborgaren känner igen sig i olika myndigheters tjänster. Vägledningen syftar också till att tydliggöra juridiskt relevanta punkter i processen, så att de elektroniska tjänsterna stämmer överens med de förvaltningsrättsliga kraven.

Vägledningen har fastställts av e-nämnden den 9 juni 2004.

4.1.3 Vägledning för myndighetsföreskrifter vid införande av e-tjänster (e-nämnden 05:03)

Ansvarig myndighet: Skatteverket

Vägledningen stöder myndigheterna när de ska bedöma om de kan, och i så fall bör utfärda föreskrifter för användningen av e-tjänster som stöds av ID-tjänster samt exempel på hur sådana föreskrifter då kan utformas. Vägledningen bör väsentligt kunna förenkla införandet hos respektive myndighet och begränsa riskerna för misstag och osäkerhet om vad som behöver regleras.

Vägledningen kan ge stöd när förslag och remissynpunkter lämnas till departement rörande reglering i lag eller förordning för att införa e-tjänster, när myndighetsföreskrifter tas fram för en e-tjänst, och när föreskrifter för e-tjänster som stöds av ID-tjänster skall tillämpas.

Vägledningen syftar också till att bidra till att ensa reglerna och visa hur en reglering delvis kan undvikas genom att ta tillvara begreppsapparat och regler i den grundläggande vägledningen.

Vägledningen fastställdes av nämnden den 11 maj 2005.

5 Informationsutbyte

För att möjliggöra elektroniskt informationsutbyte förutsätts att det finns tekniska system som stödjer utbytet. Utgångspunkten för nämndens arbete är att åstadkomma system som möjliggör informationsutbyte utan ingrepp i de inblandade myndigheternas egna system.

5.1 Beslutade produkter

e-nämnden har på området fastställt

- Vägledning för hantering av inkommande elektroniska handlingar (e-nämnden 05:02)
- Vägledning för myndighetsgemensamma principer för elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter och deras partners (e-nämnden 05:06)

I arbetsprogrammet angavs att arbetet med Spridnings- och hämtnings-systemet, SHS, skulle bevakas av Statskontoret och eventuella behov av insatser identifierats. Nämnden har inte gjort några insatser på SHS-området.

5.1.1 Vägledning för hantering av inkommande elektroniska handlingar (e-nämnden 05:02)

Ansvarig myndighet: Skatteverket

Vägledningen för hantering av inkommande elektroniska handlingar ger riktlinjer om hur myndigheternas e-tjänster kan utformas på ett sätt som uppfyller rättsliga krav på tydlighet och förutsebarhet.

Vägledningen klarlägger vissa grundläggande juridiska och administrativa frågor kring rättsliga krav på utformningen av e-tjänster. Bland annat behandlas när en handling ska anses ha kommit in till en myndighet, var gränsen mellan service och ärendehandläggning går och vilken information som bör finnas tillgänglig för en myndighet som ska kontrollera om elektroniska handlingar är äkta.

Vägledningarna har utformats främst med tanke på att tjänsterna skall vara enkla att använda och rättsligt anpassade för medborgare. I detta sammanhang är det viktigt för både myndigheter och medborgare att tydligt skilja mellan bl.a. serviceverksamhet och ärendehandläggning och kunna avgöra bl.a. när en handling är att anse inkommen i förvaltningsrättslig mening. För det interna arbetet vid myndigheter som tillhandahåller e-tjänster behövs på motsvarande sätt tydliga rutiner för handläggare som tar emot och hanterar inkommande handlingar och kontrollerar att e-legitimationer och andra handlingar är äkta.

Vägledningen fastställdes av e-nämnden den 11 maj 2005.

5.2 Pågående arbete

5.2.1 Vägledning för myndighetsgemensamma principer för elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter och deras partners

Ansvarig myndighet: Skatteverket.

Genom att följa dokumenterade principer vid utvecklingen av elektroniska informationsutbytestjänster kan myndigheterna säkerställa att de juridiska kraven vid uppgiftslämnade mellan myndigheter beaktas samt att hanteringen utformas så att den svarar mot kraven på god förvaltnings sed.

Det finns en tradition av nyttjande av elektroniska lösningar för informationsutbyte med partners inom myndigheter som utbyter stora informationsvolymmer, bl. a. Skatteverket och Riksförsäkringsverket. Tekniskt sett bygger lösningarna ofta på myndighetsspecifika initiativ och utveckling i myndighetens egen regi, vilket har lett till ett betungande ansvar för förvaltning och drift. Vidare har lösningarna ofta utvecklats med stöd av särskilda förordningar eller dispenser som möjliggör elektronisk överföring endast i dessa specifika fall. Inom de mindre myndigheterna, där volymerna inom informationsutbytet är mindre, är elektroniska lösningar av dessa skäl fortfarande sällsynta.

I vägledningen fastställs myndighetsgemensamma principer och lösningar som kan tillämpas vid elektroniskt informationsutbyte. Dessa principer medverkar till att myndigheterna slipper att utveckla och förvalta egna, specifika lösningar. Sådana principer kan även bidra till elektroniska lösningar kan införas i större utsträckning utan krav på särskilda dispenser och förordningar.

Förslag till vägledning har remissbehandlats under hösten 2005. Ärendet överlämnas till Verket för förvaltningsutveckling för slutlig handläggning.

6 Informationsutnyttjande

En förutsättning för att information ska kunna utväxlas mellan myndighets-system och användas av flera myndigheter är att den är kodad, strukturerad och uppmärkt på ett sådant sätt att den kan återanvändas. Detta handlar om gemensamma normer för tillgängliggörande av information. Till området hör också begrepps- och terminologiarbete för att säkerställa en korrekt tolkning av informationens betydelse i sitt sammanhang, dvs. semantisk interoperabilitet.

6.1 Beslutade produkter

Nämnden har på området fastställt:

- Riktlinjer för utveckling av standardmeddelanden för förenklat informationsutbyte med elektroniska standarddokument (e-nämnden 05:01)
- Riktlinjer för teckenuppsättning för namnskrivning i svensk elektronisk förvaltning (e-nämnden 05:05)

6.1.1 Riktlinjer för utveckling av standardmeddelanden för förenklat informationsutbyte med elektroniska standarddokument (e-nämnden 05:01)

Ansvarig myndighet: Statskontoret

Riktlinjerna ger rekommendationer om både tekniska och juridiska principer för att beskriva standardmeddelanden för frekvent utbyte av ärendedata, i första hand mellan myndigheter.

Riktlinjernas syfte är att stödja den samordnade utvecklingsprocess som behövs för informationsutbyte via konceptet för standardmeddelanden. Riktlinjerna är avsedda att tillämpas vid införande av eller modernisering av befintligt elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter och, när så är tillämpligt, med andra externa parter.

Riktlinjerna har på e-nämndens uppdrag utarbetats av Statskontoret under samverkan med bland annat Skatteverket, Bolagsverket, Vägverket, Lantmäteriverket, Rikspolisstyrelsen, Arbetsmarknadsstyrelsen och Centrala Studiestödsnämnden.

Riktlinjerna fastställdes av e-nämnden den 2 februari 2005.

6.1.2 Riktlinjer för teckenuppsättning för namnskrivning i svensk elektronisk förvaltning (e-nämnden 05:05)

Ansvarig myndighet: Statskontoret

Riktlinjerna avser dels utbyte av namndata mellan myndigheter, dels myndigheternas tillgängliggörande och mottagande av sådana data för och från enskilda och företag.

Riktlinjerna syftar i första hand till att möjliggöra korrekt skrivning av namn i myndigheternas datorlagrade register. Riktlinjerna skall också möjliggöra utbyte av namninformation utan förvanskning dels mellan myndigheter, dels mellan myndigheter och allmänheten samt företag.

Riktlinjerna riktar sig i första hand till dem som inom myndigheterna ansvarar för datorlagrade register och deras bearbetande och kommunicerande system ("systemägare"). Detaljkraven för teckenmängden har som målgrupp närmast systemerare, databasadministratörer och programmerare samt den personal som matar in namn i datasystemen.

Riktlinjerna fastställdes av e-nämnden den 12 oktober 2005.

6.2 Pågående arbete

6.2.1 Föreskrift om e-faktura i staten

Ansvarig myndighet: Ekonomistyrningsverket

ESV har genomfört en förstudie kring elektronisk fakturahantering i staten. Bakgrunden är de stora möjligheter till effektiviseringar och besparingar som e-fakturerings ger. Förstudierapporten beslutades 22 september 2005. I rapporten pekar ESV på de stora besparingsmöjligheterna och på möjliga vägar att införa e-fakturering i staten. En av förstudiens slutsatser är att en viktig framgångsfaktor är styrning av införandet av e-fakturering i staten. I rapporten lämnas ett antal förslag, som riktar sig till såväl regeringen som till e-nämnden och som avser styrformer.

Med förstudien som underlag har ESV utarbetat ett förslag till en föreskrift om e-fakturering. Förslaget till föreskrift har remitterats under hösten och överlämnats till nämnden. Nämnden finner att förslaget är väl genomarbetat och att det är angeläget att en föreskrift på området kommer till stånd utan onödigt dröjsmål. Nämnden överlämnar det samlade materialet till Verket för förvaltningsutveckling för vidare behandling. Nämnden förordar att ärendet slutbehandlas skyndsamt.

6.2.2 Förstudie om användning av XBRL

Ansvarig myndighet: Bolagsverket

Flera myndigheter utbyter finansiell information sinsemellan. Därtill kommer den finansiella information som lämnas från företag till myndigheter. Ett utnyttjande av en standard – XBRL – för detta informationsutbyte torde leda till en enklare, säkrare och billigare hantering.

XBRL, Extensible Business Reporting Language, är en internationell standard för lagring, överföring och presentation av all slags finansiell information oberoende av datorsystem. Bakom XBRL står en internationell organisation med förgreningar i olika länder, bland andra Sverige.

Utnyttjandet av elektroniska signaturer och elektroniska stämplat i detta sammanhang möjliggör ett rationellt och säkert informationsutbyte.

Förstudierapport förväntas ge följande resultat:

1. En översikt över hur och med vilket stöd finansiell information lämnas och tas emot där en statlig myndighet medverkar (myndighet till myndighet resp. företag till myndighet)
2. Förslag till en modell hur XBRL samt elektroniska signaturer och elektroniska stämplat kan användas i utbytet av finansiell information
3. De juridiska konsekvenserna, redovisade med sikte på konkret användning
4. Exempel på nödvändiga väsentliga regelförändringar.

Förstudien utförs av Bolagsverket. Beräknad avrapportering är maj 2006. Ärendet överlämnas till Verket för förvaltningsutveckling för vidare handläggning.

6.2.3 Metodprojekt som stöd för införande av standardmeddelanden

Ansvarig myndighet är Statskontoret.

Övriga deltagande myndigheter: Rikspolisstyrelsen, Lantmäteriet, Försäkringskassan, Skatteverket, Bolagsverket och Riksarkivet.

Projektet ska ge metodstöd i myndigheternas arbete med att identifiera och samordna gemensamma behov av begrepp och termer som frekvent återkommer i de informationsstrukturer som behövs för att utveckla standardmeddelanden för informationsutbyte. Exempel på sådana begrepp är person och adress.

Motivet är att förvalta och utveckla användningen av riktlinjerna för standardmeddelanden.

För att nämndens riktlinjer för standardmeddelanden ska nyttiggöras i förvaltningen krävs att de marknadsförs, att myndigheterna får metodstöd för

begreppsanalys och informationsmodellering och att arbetet samordnas för att undvika dubbelarbete.

Projektet skall bidra till att utveckla den semantiska interoperabiliteten i e-förvaltningen. Övriga projekt inom området, t.ex. deltagande myndigheters interna projekt och Socialstyrelsens terminologiuppdrag, skall beaktas. Samordningsarbetet med metodstöd och utveckling påbörjades under hösten 2005 och återrporterades 15 december 2005.

Följande delresultat har uppnåtts:

1. Myndighetsgruppens projektrepresentanter har genomfört tre gemensamma arbetsmöten och därvid förtydligat behovsbilden och förstärkt de personliga kompetensnätverken.
2. Utkast till begreppsmodeller för begreppen *person* och *adress* har tagits fram med tillhörande grafisk dokumentation och kommentarer. Andra myndigheter bör nu ges tillfälle att lämna synpunkter och medverka i fortsatt modelleringsarbete.
3. Arbetsmetoden har utvärderats och projektgruppen rekommenderar att den används för fortsatt modellering av centrala, gemensamma begrepp. För mer detaljerade informationsmodeller för konkret informationsutbyte föreslås mindre arbetsgrupper mellan närmast berörda myndigheter som sedan publicerar sina resultat.

Projektgruppen föreslår också att

1. Ansvar för begrepps- och informationsmodeller för informationsutbyte fördelas mellan berörda sektorsmyndigheter.
2. En gemensam processmodell för utveckling, fastställande, förvaltning och publicering fastläggs på central nivå.
3. Ett permanent råd för informationsutbytesmodeller inrättas, med av verksamhetsledningarna utsedda myndighetsrepresentanter på expertnivå.

Området är enligt nämndens mening centralt för utvecklingen, och det är angeläget att arbetet fortsätts med oförminskad kraft. Arbetet överlämnas till Verket för förvaltningsutveckling för vidare handläggning.

7 Erfarenheter och förslag avseende samverkan

En viktig aspekt av nämndens arbete har varit samverkan med andra aktörer, både myndigheter, kommuner och landsting samt det privata näringslivet. Den sistnämnda kontakten nämns också i nämndens instruktion, där det sägs att nämnden ska ”verka för att det på informationsteknikmarknaden tillhandahålls tjänster och produkter till stöd för elektroniskt informationsutbyte”.

Som nämnts i avsnitt 1 har samverkan med andra varit en grundläggande förutsättning för den praktiska produktionen av nämndens beslutsunderlag, som har producerats av andra myndigheter för nämndens räkning. Detta arbetssätt har bidragit till produkternas kvalitet. Genom samverkan med andra myndigheter har nämnden fått tillgång till kompetens hos de olika myndigheterna i en omfattning som inte hade varit möjlig om nämnden producerat allt sitt underlag i det egna kansliet, även om detta skulle ha varit mer resursstarkt än som varit fallet. Ytterligare en kvalitetsgaranti har varit att produktionen av beslutsunderlag har varit nära kopplad till de samverkande myndigheternas egen verksamhet. De har därför haft ett omedelbart och tydligt intresse av att de produkter som beslutas av nämnden är sådana att de kan tillämpas i praktiken. Denna koppling till pågående utvecklingsarbete har också garanterat att produkterna faktiskt är efterfrågade. Slutligen har denna breda samverkan också bidragit till att nämndens beslutade vägledningar och riktlinjer åtnjuter legitimitet hos de myndigheter som ska tillämpa dem.

Kommunsektorn har varit involverad i flera av de enskilda projekt som bedrivits för nämndens räkning. I vissa fall har samverkan skett med Sveriges kommuner och landsting, i andra fall har kommunsektorn representerats av en eller flera enskilda kommuner. Under nämndens första år upprättades kontakter med Sveriges kommuner och landsting (då Kommunförbundet). Dessa kontakter var positiva och det fanns ett ömsesidigt intresse för samverkan. Kontakterna kom dock inte att leda till formaliserade eller bestående former för samverkan. Kommunförbundet medverkade vid den konferens i januari 2005, som organiserades av Statskontoret och e-nämnden.

Ett skäl till att samverkan med kommunerna inte varit så aktiv som förväntats kan säkerligen vara att kommunerna saknar representation i nämnden. Detta har hindrat kommunerna från att ha ett slutligt bestämmande inflytande över nämndens produkter, även om det inte har varit något formellt hinder för samverkan i enskilda projekt.

När det gäller samverkan med näringslivet har aktiviteten på liknande sätt varit ganska begränsad. Ordförande och kansli upprättade på ett tidigt stadium kontakter med IT-företagen, som också medverkade vid den ovan nämnda konferensen i januari 2005. I det praktiska arbetet har näringslivet varit involverat i första hand som remissinstans (både organisationer och

enskilda företag). Mer utvecklad samverkan har inte förekommit. Ett skäl till detta har varit att de möjliga formerna för sådan samverkan varit oklara.

Det kan konstateras att nämnden marknadsfört sig relativt väl mot omvärlden, både i och utanför förvaltningen. Många frågor kommer till nämnden från myndigheter, kommuner, IT-leverantörer och (i förvånande omfattning) medborgare. Nämnden har fått uppmärksamhet i fackmedier, och ordförande och kansliansvarig har fått ett antal förfrågningar om att framträda vid seminarier och liknande för att berätta om nämndens arbete. Medverkan vid sådana publika arrangemang har syftat till att sprida kännedom om nämnden både för att göra nämndens arbete och produkter mer kända, och för att inbjuda till synpunkter på nämndens arbete.

En central föresats i allt nämndens arbete har varit att nämndens produkter ska vara efterfrågade i förvaltningen. Kring nämndens bildande uttrycktes på många håll i förvaltningen förhoppningar om olika frågor som skulle kunna lösas av nämnden. En förväntan från nämndens sida var därför att det skulle vara möjligt att identifiera klart artikulerade förväntningar hos myndigheter och kommuner om prioriterade insatser från nämnden. Nämnden har för att möta denna förväntade efterfrågan i många sammanhang framhållit vikten av att förslag och uppslag inkommer till nämnden. Trots många kontakter med olika delar av förvaltningen har sådana förslag i stort sett uteblivit. I denna del har alltså nämnden inte lyckats i sina försök att samverka.

När det gäller de olika typer av samverkan med olika sektorer i utvecklingen av gemensamma tekniska normer och förutsättningar finns enligt nämndens mening stort utrymme för utveckling. Det är enligt vår uppfattning väsentligt att gemensamma normer utvecklas under aktiv medverkan av de organisationer som i praktiken ska tillämpa normerna. Som nämnts ovan är sådan samverkan en garant både för kvalitet och legitimitet hos de produkter som beslutas.

Det nyinrättade verket för förvaltningutveckling bör enligt nämndens mening i sitt arbete med de uppgifter som legat på nämnden sträva efter att på ett tidigt stadium etablera kontakter med andra sektorer med specifik inriktning på samordning av gemensamma tekniska normer. På en sådan utveckling finns mycket att vinna och inget att förlora.

8 Sammanställning

I denna sammanställning tas upp samtliga frågor som nämnden någon gång identifierat som intressanta.

Ansvarig myndighet anges för de projekt som i någon form förs vidare till Verket för förvaltningsutveckling, VERVA. Ansvarig myndighet anges inte för projekt som avslutats och frågor som lämnats utan åtgärd. I de fall en förstudie följts av en huvudstudie eller ett beslut redovisas inte förstudien särskilt.

Område	Status	Ansvarig myndighet
Användbarhet och tillgänglighet		
04:01 Vägledningen 24-timmarswebben 2.0	Beslutad	Statskontoret
05:04 Vägledning för juridisk information på webbplatser	Beslutad	Skatteverket
Informationssäkerhet		
Föreskrift om styrning av informationssäkerhet	Avslutat utan åtgärd	
Produktkrav	Ingen åtgärd	
Informationsklassificering	Ingen åtgärd	
E-identifiering		
04:02 Grundläggande vägledning för myndigheternas användning av e-legitimationer och elektroniska underskrifter	Beslutad	Skatteverket
04:03 Vägledning för användargränssnitt som uppfyller legala krav	Beslutad	Skatteverket
05:03 Vägledning för myndighetsföreskrifter vid införande av e-tjänster	Beslutad	Skatteverket
Informationsutbyte		
05:02 Vägledning för hantering av inkommande elektroniska handlingar	Beslutad	Skatteverket
Vägledning om Myndighetsgemensamma principer för elektroniskt informationsutbyte mellan myndigheter och deras partners	Pågående (överlämnas till VERVA)	Skatteverket
SHS	Ingen åtgärd	
Informationsutnyttjande		
05:01 Riktlinjer för utveckling av standardmeddelanden för förenklat informationsutbyte med elektroniska standarddokument	Beslutad	Statskontoret
05:05 Riktlinjer för teckenuppsättning för namnskrivning i svensk elektronisk förvaltning	Beslutad	Statskontoret
Metodstöd för införande av standardmeddelanden (inom området semantisk interoperabilitet)	Pågående (överlämnas till VERVA)	Statskontoret

e-faktura i staten	Pågående (överlämnas till VERVA)	Ekonomi-styr- ningsverket
Förstudie om användning av XBRL	Pågående (överlämnas till VERVA)	Bolagsverket